

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 173-174-176/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

189/2009. (VI. 24.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **budapesti lakos panaszosok**¹ 2009. március 26-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. június 24-én – Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszosok, negyedik társukkal, egy rendőrségi gépjármű szabálytalan parkolását észlelve fényképeket készítettek, amiért velük szemben a járművezető rendőr intézkedett, valamennyiüket igazoltatta, saját nevét és szolgálati helyét a panaszosok kérésére nem volt hajlandó közölni. A panaszosok ezért kérték a Testülettől panaszuk kivizsgálását.

I.

A panaszosok és negyedik társuk 2009. március 26-án Budapesten, az V. kerület Markó utca 13. számú ház előtti gyalogos közlekedésre szolgáló járdaszakaszon egy (...) forgalmi rendszámú rendőrségi személygépjárművet láttak parkolni. Az esetről fényképeket készítettek, amikor a gépkocsi vezetője, a (...) azonosító számú rendőr az előírt formákat (tisztelgés, köszönés, intézkedés céljának közlése, név, rendfokozat közlése) mellőzve igazoltatta őket. A panaszosok szerint az intézkedés

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

során a rendőr agresszív és kirívóan közösségellenes stílusban beszélt velük. A panaszosok sérelmezték, hogy adataikat RK lapon rögzítette a rendőr, de ennek okáról tájékoztatást nekik nem adott. Az intézkedés 10 óra 59 perctől 11 óra 41 percig tartott – a panaszosok szerint –, ennyi ideig korlátozta őket a rendőr személyes szabadságukban, a szabad mozgáshoz való jogukban, illetve a személyes adataik védelme is sérült. A rendőr a panaszosok kérésére nem volt hajlandó közölni nevét, szolgálati helyét.

Az intézkedésről a panaszosok CD-n fényképeket és hanganyagot bocsátottak a Testület rendelkezésére, melyek a panaszosok állítását támasztják alá.

Az egyik panaszos sérelmezte, hogy az intézkedő rendőr ki akarta ütni kezéből a fényképezőgépet. A panaszosok azt is kifogásolták, hogy egyikük igazoltatása során a rendőr a panaszos gépjárművezetői engedélyén túlmenően lakcímkártyát is követelt, holott a panaszos szerint elegendő a személyazonosság igazolására csak a vezetői engedély is.

Beadványukban a panaszosok kérték a Testületet, hogy a panaszukat vizsgálja ki és ennek során szerezzé be a térfelügyelő kamerák felvételeit, illetve az RK lapokat és a 107-es segélyhívó számra kezdeményezett hívásaik rögzített hangfelvételét.

II.

A Testület a panasz kivizsgálása során bekérte az általa szükségesnek tartott információkat tartalmazó okiratokat, valamint a panaszosok által bekérni javasolt felvételeket.

Ezek ismeretében megállapítható, hogy az intézkedő rendőr a Készenléti Rendőrség állományában teljesít szolgálatot, és a panaszügyben a Készenléti Rendőrség parancsnoka 29022/22-8/2009.P. számon hozott határozatában (...) panaszos panaszának helyt adott 2009. április 20-án. A Testület ezért a fent nevezett személy panaszja tekintetében az eljárását megszüntette és megállapította hatáskörének hiányát.

Jelen panaszt benyújtó panaszosok kérelmét a fenti határozat nem érintette annak ellenére, hogy panaszuk szó szerint megegyező negyedik társuk panaszával, ezért azt jelen panasz eljárás során kell vizsgálni.

A rendőrség által megküldött iratok alapján megállapítható, hogy az intézkedő rendőr szolgálati feladatainak ellátása során szabálysértést megvalósító módon parkolt, indokolatlanul hajtott végre a panaszosok igazoltatását és adataikat jogszabályi felhatalmazás nélkül rögzítette, ezért ellene parancsnoka fegyelmi eljárást indított.

A rendőrségi kivizsgálás a rendőri intézkedés erőszakosságát és kultúrátlanságát, kétség kívül nem tudta megállapítani, így annak minősítésére a fenti határozat

bizonyíthatóság hiányában nem tér ki, ugyanúgy, mint a fényképezőgépek panaszosok kezéből történő kiütésének kísérlete sem.

A rendőrség az RK lapokat megsemmisítette, a térfigyelő kamerák felvételeit pedig nem rögzítette, így ezen adatok és információk megküldésére nem nyílt lehetőség.

III.

A panaszosok beadványa, a rendőrség által rendelkezésre bocsátott iratok, valamint a CD és a hangfelvételt tartalmazó kazetta anyagának ismeretében a Testület az alábbiakat állapította meg.

A panaszosok 2009. március 26-án a délelőtti órákban Budapesten, az V. kerület Markó utcában azt tapasztalták, hogy a járdán egy rendőrségi gépjármű parkol szabálytalanul. Ezen szabálysértés rögzítése céljából fényképeket készítettek a gépkocsiról, amikor annak vezetője – egy rendőr – hozzájuk lépett és igazoltatta valamennyiüket, adataikat RK lapon rögzítette.

1) Az intézkedő rendőr közlekedési szabálysértést követett el, amikor Budapesten, az V. kerület Markó utcában gyalogosközlekedésre kialakított járdán parkolt, mert figyelmen kívül hagyta a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II.5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 40. §-ának (8) bekezdésében foglaltakat. Ezt jogszerűen csak akkor tehetné volna meg, ha a várakozás ideje alatt a KRESZ 49. §-ának (4) bekezdése szerint a gépjármű megkülönböztető fényjelzését működtette volna, azonban ez nem történt meg.

2) A panaszosok sérelmezték, hogy az intézkedő rendőr, az előírt formások betartását mellőzve kezdeményezett intézkedést, valamint az intézkedés tényét és okát nem közölte velük.

Az Rtv. 20. §-a tartalmazza a rendőri intézkedés során a rendőr azonosítására vonatkozó rendelkezéseket, amelynek az a célja, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ennek ugyanakkor nem lehet olyan hatása, hogy az intézkedést akadályozza. A 20. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt, minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti (pl. azonnali beavatkozás, fellépés szükséges), ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni.

A szolgálati fellépés módját a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 4. §-a részletezi. A Szolgálati Szabályzat 4. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedést – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a napszaknak

megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja, kivéve, ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti (ez esetben az intézkedést követően kell megtenni).

Az azonosíthatóságra és a szolgálati fellépés módjára vonatkozó jogszabályi rendelkezések azért garanciális jelentőségűek, mert megtartásuk biztosítékot jelenthet arra nézve, hogy az állampolgároknak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdéséből levezetett tisztességes eljáráshoz való alapvető joga érvényesülhessen a velük szemben foganatosított intézkedések alkalmával. Amennyiben viszont ezek az elemi szintű formai elemei hiányoznak, akkor sérül ez az alapvető jog.

A rendelkezésre álló hangfelvétel és a panaszbeadvány alapján az intézkedő rendőr azonosítására és a szolgálati fellépésére vonatkozó kötelezettségének teljesítése tekintetében a Testület a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog sérelmét állapította meg.

3) A panaszbeadvány szerint a rendőr az igazoltatás okát nem közölte, de megállapítható volt, hogy az a fényképezés miatt történik.

A Testület megállapította, hogy az igazoltatást a rendőr jogalap hiányában foganatosította: annak oka a rendőri jelentés szerint egyértelműen az volt, hogy a panaszosok a rendőrségi szolgálati gépkocsiról felvételt készítettek.

A Testület rögzíti, hogy amennyiben az igazoltatás jogalappal történt volna, abban az esetben sem lehetne megállapítható az adatrögzítés jogszerűsége az alábbi rendelkezésekre figyelemmel.

Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése értelmében a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. A rendőrségi törvény konkrétan meghatározza tehát, hogy a személyazonosság megállapítására mely esetekben kerülhet sor.

A Testület megítélése szerint jelen panaszügyben az Rtv.-ben felsorolt körülmények egyike sem forgott fenn, így az igazoltatás jogalapja hiányzott. Az intézkedésre egyértelműen egyfajta, a felvételkészítés miatti retorzióként került sor.

A Testület több korábbi állásfoglalásában – elsőként a 20/2008 (VI. 25.) sz., később pl. a 149/2008. (XII. 3.) sz. állásfoglalásban – elvi élel kimondta, hogy az igazoltatás,

mint minden rendőri intézkedés célhoz kötött, mindig kell lennie valamilyen törvényi jogalapjának és céljának.

A rendőri intézkedés egyetlen esetben sem lehet önkényes, önmagáért való, illetve nem irányulhat arra, hogy az állampolgárokat, amennyiben valós vagy valósnak vélt rendőri jogsértést (visszaélést) tapasztalnak, annak dokumentálásától, bejelentésétől elriassza.

A Testület megjegyzi, hogy gyakorlatában visszatérőnek számítanak a rendőri intézkedések megörökítésével kapcsolatos panaszok. A Testület – az Alkotmánybíróság 54/2000. (XII. 18.) AB határozatával összhangban – korábbi állásfoglalásaiban is leszögezte, hogy fokozott közérdek fűződik az esetleges rendőri jogsértések dokumentálhatóságához.

A Testület ezzel összefüggésben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendőri intézkedések dokumentálása önmagában semmilyen körülmények között nem törvénysértő, azt a rendőr nem tilthatja meg, és a fényképezés vagy felvétel készítése további intézkedésre sem ad alapot. Amennyiben a rendőr úgy ítéli meg, hogy a fényképezés személyiségi jogát sérti, akkor (magánemberként) természetesen igénybe veheti a polgári jog által biztosított személyiségi jogvédelem eszközeit.

A Testület megítélése szerint a rendőri intézkedések dokumentálásához fűződő közérdek megelőzi azt a hivatkozási alapot, hogy a rendőröknek esetleg kényelmetlenséget okoz, vagy távoli, „adatgyűjtési célra” utaló magatartást feltételeznek a dokumentálás mögött.

A Testület korábban hivatkozott arra az alkotmánybírósági határozatra, amely kimondta: „a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket.[56/1991. (XI.8) AB határozat, ABH 1991, 454., 456.]

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában alapelveként húzódik meg, hogy az eljárási garanciák a működő jogállamtól elválaszthatatlanok. A jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák védelme kapcsán többről is szó van, mint pusztán az Alkotmány tételes rendelkezéseiben megfogalmazott szabályok betartásáról.

Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a jogállamiság és jogbiztonság elvéből fakadnak az eljárási garanciák. Ezek alapvető jelentőségűek az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatósága szempontjából. Csak a formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, és csak az eljárási normák betartásával működik alkotmányosan a jogszolgáltatás. Maga a közhatalom sem korlátlan. Az alkotmányos alapjogok és alkotmányos védelmet élvező szabadságok miatt a közhatalom csak alkotmányos felhatalmazással és alkotmányos

indokkal avatkozhat be az egyén jogaiba és szabadságába. [11/1992. (III.5.) AB határozat, ABH 1992. 77., 85.]

A Testület töretlen gyakorlata szerint „az egyén tisztességes eljáráshoz való joga a fenti jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményéből levezetve azt feltételezi, hogy az egyes intézkedések által végrehajtott alapjog-korlátozás csak törvényes alap esetén, a jogszabályokban előírt eljárásrendben és garanciák mentén, egyúttal az arányosság követelményét szem előtt tartva történhet”.

Tekintve, hogy az igazoltatás beavatkozást jelent a személyes adatok védelméhez fűződő jogba, és tekintve, hogy a panaszosok igazoltatására megfelelő jogalap nélkül, olyan megfontolásból került sor, amelyről a Testület már többször kimondta, hogy a jogállamiság követelményeivel ellentétes, a Testület jelen esetben is megállapította a panaszosok személyes adatokhoz fűződő alapvető jogainak és tisztességes eljáráshoz fűződő jogainak sérelmét.

4) A rendőr a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. Törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. §-ának (1) bekezdésében foglaltaktól eltérően, jogszabályi felhatalmazás nélkül rögzítette a panaszosok személyes adatait, ugyanis azokat csak a fent meghatározott körben és akkor rögzíthette volna, ha azok további intézkedéshez, eljáráshoz szükségesek, vagy egyéb körülmények az adatok rögzítését indokolják.

A panaszban előadottak szerint a rendőr a panaszosok adatait RK lapra feljegyezte.

A fentebb kifejtettekre tekintettel, azaz mivel már az igazoltatásnak sem álltak fenn a jogszabályi feltételei, a panaszosok adatainak rögzítése sem lehetett jogszerű.

Az Rtv. 29. §-ának (3) bekezdése szerint az igazoltatás során csak akkor kell rögzíteni az igazoltatott személyazonosító adatait (és a kapcsolódó adatokat), ha ez további intézkedéshez, eljárásához szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják.

A panaszosokkal szemben további intézkedés, eljárás nem indult, egyéb körülmény a megállapított tényállás és a ténylegesen megjelölt ok alapján nem valószínűsíthető; sőt a rendőr megállapította, hogy a körözési nyilvántartásban nem szerepeltek a panaszosok, illetve az adatok rögzítésére okot adó körülmény. A Testület ezért leszögezi, hogy az adatrögzítést akkor sem minősítette volna jogszerűnek, ha egyébként az igazoltatás a jogszabályi feltételeknek megfelelt volna.

Ezen körülmények alapján a Testület az adatok rögzítésével összefüggésben is megállapította a panaszosok vonatkozásában a személyes adatok védelméhez való jog megsértését.

5) A panasz kivizsgálása során nem sikerült egyértelműen és kétséget kizáró módon megállapítani, hogy az intézkedő rendőr agresszív és kultúrátlan volt-e, illetve

valóban ki akarta-e ütni a panaszosok kezéből a fényképező gépet, ezért e tekintetben a Testület a panaszosok állítását sem megerősíteni sem cáfolni nem tudta. A panasz ezen részével összefüggésben alapjogsérelem a Testület álláspontja szerint nem állapítható meg.

6) Az egyik panaszos igazoltatása során az intézkedő rendőr a bemutatott gépjárművezetői engedélyén kívül lakcímkártyát is követelt, és annak hiányában a panaszos előállítását helyezte kilátásba. A panasz ezen részével kapcsolatban a Testület az alábbi álláspontra jutott.

A Testület az igazoltatás során a lakcímkártya bemutatásával kapcsolatban a korábbi állásfoglalásaiban, pl. a 100/2009. (IV. 15.) számúban már megfogalmazott álláspontot képviseli. Az igazoltatás célja az igazoltatott személyazonosságának megállapítása, ami annak eldöntésére is szolgál, hogy szükség van-e további rendőri intézkedésre.

Az Rtv. 29 §-ának (2), és (3), (8) bekezdése, a Szolgálati Szabályzat 38. §-a, és a polgári személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 29. §-ának egybevetése alapján az alábbiakat szükséges megállapítani.

Az igazoltatás során az igazoltatott a személyazonosító adatait hitelt érdemlően köteles igazolni.

A személyazonosító adatok körét az Rtv. taxatív felsorolja (név, születési hely és idő, anyja neve). A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény, értelmező rendelkezései között, az 5. §-ának (1) bekezdésében is szerepel, hogy a polgár természetes személyazonosító adatai a név – családi és utónév, nők esetében leánykori családi és utónév –, nem, születési hely és idő; anyja (leánykori családi és utó) neve. A személyazonosító adatok között nem szerepel a lakcím, illetve a tartózkodási hely címe.

A személyazonosságot elsősorban a személyazonosító igazolvány igazolja. Ugyanezen törvény szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. A személyazonosító igazolvány tartalmazza a polgár nevét, születési helyét és idejét, állampolgárságát, anyja nevét, nemét, arcképét, saját kezű aláírását (a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy törvényes képviselőjének aláírását), valamint a személyazonosító igazolvány okmányazonosítóját és érvényességi idejét. A személyazonosságot azonban – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány is igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat (az anyja neve és a neme nem szükséges adatok ez utóbbi esetekben). Ilyen adattartalmú hatósági igazolványnak tekintendő különösen az érvényes útlevelel és az új típusú kártyaformátumú vezetői engedély. A felsorolt, illetve az előírt adattartalmú érvényes hatósági igazolványok egyikének bemutatása esetében személyazonosítás céljából – ha más jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – a polgár nem kötelezhető további egyéb okmány bemutatására.

Az Rtv. is garanciális rendelkezésként rögzíti, hogy az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. (Amennyiben azonban az okmány valódisága kétséges, a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel. Ilyenkor felszólítja az igazoltatott személyt adatainak bemondására, a bemondott adatokat az okmánnyal összehasonlítja.)

Az igazoltatás során a korábban részletezettek szerint az igazoltatott személy adatai abban az esetben kerülhetnek rögzítésre, ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények azt indokolják. Részletesen meghatározásra kerül a rögzíthető adatok köre is, amelyek az igazoltatott személyazonosító adatai, az igazolvány sorozata és száma, valamint az igazoltatás helye, ideje és oka lehetnek. A lakcím és a tartózkodási hely címe a felsoroltak között szintén nem szerepel.

A fentiek figyelembevételével megállapítható, hogy a rendőri intézkedés módja a panaszos alapvető jogát sértette.

IV.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a panaszolt rendőri intézkedés súlyosan sértette a panaszosok Alkotmány 57., 58., 59 §-ában rögzített személyes adatok védelméhez, a tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint mozgásszabadsághoz való jogát. Ennek megfelelően a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki állásfoglalását.

Budapest, 2009. június 24.

Dr. Kaltenbach Jenő

elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre

elnökhelyettes,
előadó testületi tag

Dr. Féja András

testületi tag

Kádár András Kristóf

testületi tag